05. Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler hakkındaki öğretmen görüşleri

Raşit KOÇ[1]

APA: Koç, R. (2023). Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler hakkındaki öğretmen görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (33), 60-74. DOI: 10.29000/rumelide.1279058

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmenlerinin ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinler hakkında görüşlerini incelemektir. Araştırmada öğretmenlerin görüşlerini almak için görüş formu kullanılmıştır. Formun hazırlanmasında uzman görüşüne başvurulmuş ve uygulamadan önce ön uygulama yapılmıştır. Veriler içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Araştırmaya göre Türkçe ders kitapları hakkında görüş bildiren öğretmenlerin görüşleri daha çok olumsuz yöndedir. Olumlu fikir beyan eden öğretmenlere göre ortaokul Türkçe ders kitapları için seçilen metinler dersin hedeflerine uygundur. Bu öğretmenlere göre, Türkçe ders kitaplarına seçilen metinler dört temel beceri ve dil bilgisi konularını kavratıcı düzeydedir. Olumsuz görüş bildiren öğretmenlerin düşünceleri; metinlerin çok uzun olduğu, öğrencilerin sevgilerine uygun olmadığı, seçilen metinlerde yöresel farklılıklara dikkat edilmediği, görsellerin yeterli olmadığı, metinlerin dört temel beceriyi kazandırmada yetersiz olduğu, dil bilgisi konularının ihmal edildiği, etkinliklerin çok uzun olduğu ve birbirlerinin tekrarı niteliği olduğu yönündedir. Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinlerin hangi özellikleri taşıması gerektiği konusunda görüş bildiren öğretmenler ise; metinlerin öğrenci seviyelerine ve yöresel farklılıklara uygun hazırlanması gerektiği, metinlerin ilgi çekicisi, sade ve anlaşılır olması şeklinde önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar kelimeler: Dil becerileri, metinler, öğretmen görüşleri, Türkçe ders kitapları

Teachers' opinions on texts in Turkish textbooks

Abstract

The aim of this study is to examine the opinions of Turkish teachers about the texts in secondary school Turkish textbooks. In the research, an opinion form was used to get the opinions of the teachers. In the preparation of the form, expert opinion was consulted and preliminary application was made before application. The data were analyzed by content analysis. According to the research, the opinions of teachers who express opinions about Turkish textbooks are more negative. According to the teachers who express a positive opinion, the texts selected for the secondary school Turkish textbooks are in accordance with the objectives of the course. According to these teachers, the texts selected for Turkish textbooks are at a level that comprehends the four basic skills and grammar topics. Thoughts of teachers who express negative opinions; that the texts are too long, not suitable for the students' love, that local differences are not paid attention to in the selected texts, that the visuals are not sufficient, that the texts are insufficient in providing the four basic skills, that the grammar topics are neglected, that the activities are too long and that they are repetitive of each other. Teachers who express their opinions about which features the texts to be selected for Turkish textbooks should have; They suggested that the texts should be prepared in accordance with the

[1] Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Van, Türkiye), rasitkoc@yyu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-5994-6197 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 10.02.2023 kabul tarihi: 20.04.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1279058]

student levels and local differences, and that the texts should be interesting, simple and understandable.

Keywords: Language skills, texts, teachers' opinions, Turkish textbooks

Giriş

Sosyal bir varlık olan insanoğlunun en önemli ihtiyaçlarının biri iletişim kurma gereksinimidir. İletişim, durmaksızın süren bir anlama ve anlatma serüvenidir. İnsanın doğduğu anda ağlama sesi ile başlayan bu serüven, ölünceye kadar değişik yöntem ve araçlarla devam eder. Bunların başında da kitap vardır (Özcan, 2011, s. 17). Kitaplar birden fazla amaçla yazılıp hazırlanmaktadır. Bunlardan birisi de dersin sistemli şekilde ilerlemesi için hazırlanan ders kitaplarıdır. "Öğrenme ve öğretme etkinliklerinin temel ögelerinden olan ders kitaplarının öğrencilerin başarıları üzerinde önemli etkisi vardır. Yardımcı ders kitapları ise öğretmen ve öğrencilerin bilgi birikimlerini genişletmek, çeşitli araştırma, deney ve uygulama gibi etkinlikleri gerçekleştirmek için başvurulan kaynaklardır (Karadüz, 2006, s. 14). Çeçen ve Çiftçi'ye (2007) göre ders kitapları hem eğitim hem de öğretim amacıyla kullanılan temel kaynaklardır. Ders kitapları, öğrencinin yaş ve ilgi seviyesine uygun bilişsel ve duygusal becerilerle donatılmış zengin metinlerden oluşan, öğretim programlarının esas aldığı ilkeler doğrultusunda hazırlanan, ihtiva ettiği bilgileri öğrenciye aktaran basılı eğitim ve öğretim materyalleridir.

Her alanda değişen ve gelişen toplum, teknoloji konusunda ciddi bir ilerleme yaşamaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte eğitimde akıllı tahta, tablet gibi yeni teknolojik materyaller kullanılmaya başlanmıştır. Her ne kadar teknoloji sınırsız alternatifler sunsa da ders kitapları günümüzde eğitimde kullanılan en önemli ve etkili araç olma özelliğini korumaktadır (Coşkun & Taş, 2008, s. 60).

Tüm derslerde olduğu gibi Türkçe dersinin de temel kaynağı ders kitaplarıdır. Türkçe dersinin temel amacı öğrencilere ana dili bilinci kazandırmak ve sahip olduğu ana dilini etkili şekilde kullanılmasına olanak sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan ders kitapları ise birer araçtır (Solak & Yaylı, 2009, s. 445). Türkçe dersi diğer derslerden biraz daha soyut bir ders olduğundan çeşitli materyaller kullanma konusunda bazı sınırlılıklar vardır. Bu nedenle bu derste genellikle materyal olarak kitap kullanılmaktadır. Özbay tarafından yapılan araştırma Türkçe öğretmenlerinin derslerini büyük oranda (%94.4) ders kitabına bağlı kalarak işlediklerini ortaya koymuştur (Özbay, 2000; Aktaran Coşkun & Taş, 2008, s. 62).

Öğretmenler ders kitapları aracılığı ile derslerde öğrencilere bilgi, beceri, tavır ve tutumlar kazandırmaya çalışır. Her dersin kazanımları farklıdır. Türkçe dersinin amacı dilin dört temel becerisi olan konuşma, yazma, okuma ve dinlemeyi öğretmektir. Öğrencilerin söz konusu becerileri kazanmasında Türkçe dersinin ayrı bir yeri vardır. Türkçe dersinde, farklı edebi eserler aracılığıyla öğrencilerin konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir (Çolak, Selma & Yaman, 2009, s. 108).

Ders kitapları ve bu kitaplarda yer alan metinler dört temel becerinin dışında da dil bilgisi konularını öğretmek için de Türkçe derslerine kaynaklık etmektedir. Bu bakımdan öğrencilere sunulacak olan kitapların çeşitli öğrenme etkinliklerinin gerçekleştirilmesine fırsat verecek, öğrenci merkezli bir ders ortamının parçası olacak şekilde hazırlanmış olması gerekir (Karadüz, 2006, s. 15).

Bütün bunların yanı sıra dil bilgisi kitaplarının dil ve anlatım özellikleri de büyük önem taşımaktadır. Bu kaynak kitaplarda çocukların seviyesine uygun açık ve anlaşılır bir dil kullanılması, aynı zamanda öğrencilerinin sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik metinlere yer verilmesi gerekir (Karadüz, 2006, s. 15). Akyol' a göre (2008:211), metin kelimesi bir kitabın içindeki kısımları, başlı başına tek bir konuyu, makaleyi veya birkaç paragraftan oluşan ve ana fikri olan yazıları anlatmak için kullanmaktadır. Gerek dilin dört temel becerisi gerekse dil bilgisi konuları genellikle Türkçe ders kitabında bulunan metinler aracılığıyla öğretilir. Diğer bir ifadeyle Türkçe ders kitaplarındaki metinler, bu süreçte yardımcı gereçlerdir.

Türkçe eğitimi için bu kadar önemli olan metinlerin belli başlı niteliklere sahip olması gerekir. Bunların başında metin çeşitliliği ve zenginliği gelir. Metin türleri Türkçe eğitiminin amacına ulaşmasında ana görevi üstlenirler. Bu bakımdan türlerin nitelik ve içerik özelliklerinin dil becerilerinin kazandırılmasında önemli bir yeri vardır. Ders kitaplarında yer alan metin çeşitleri vasıtasıyla bir yandan öğrencinin dil becerileri gelişirken bir yandan sosyal alanlarda iletişim becerileri gelişen öğrenciler diğer yandan da birey olma bilinci kazanmaktadırlar (Solak & Yaylı, 2009, s. 446). Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin sahip olması gereken niteliklerden biri de dil, anlatım ve üslupla ilgilidir. Kitapların öğrencilerin seviyesine uygun, kelime hazinelerini geliştirmelerine fırsat veren, Türkçenin zengin ve akıcı kullanılmasına özen gösterilen metinlerden oluşması gerekmektedir. Ders kitaplarıyla ilgili yönetmeliğe göre, kitaplarda yer alan metnin öğrencinin seviyesine uygun olabilmesi için gözetilmesi gereken ölçütlerin biri de cümle uzunluklarıdır (Özcan, 2011, s. 18). Cümlelerin uzun olması okunabilirliği olumsuz etkilemektedir. Ders kitaplarındaki metinlerin öğrenciler tarafından anlayarak okunması gerektiği için bu metinlerin, öğrencilerin okuyup anlayabileceği bir yapıda ve uzunlukta olması gerekir (Arı & Okur, 2013, s. 203).

İlkokul düzeyinde okuma yazma öğretildikten sonra temel dil becerilerinin, kalıcı bir okuma sevgisi ve alışkanlığının kazandırılmasında ortaokul öğrenimi öğrenciler için oldukça önemli bir dönemdir. Bu açıdan Türkçe dersi bütün yönleriyle dört dil becerisini ve dil bilgisi öğretimini kapsayacak içerikle donatılmalıdır. Türkçe Öğretimi Programında da belirtildiği gibi Türkçe dersinin etkinliği seçilen metinlerle doğrudan ilgilidir. Ülkemizde öğrencilerin, seviyelerine uygun farklı metin örneklerine ulaşma noktasında yeterli imkâna ve motivasyona sahip olmadıkları düşünüldüğünde eldeki tek kaynak olan ders kitaplarının ne kadar önemli bir fonksiyona sahip olduğu görülmektedir. Bu yüzden pek çok okulda dersin yegâne öğretim materyali olan ders kitaplarının eksiksiz hazırlanması gerekmektedir. Fakat çeşitli nedenlerle ders kitapları kendilerinden beklenen faydayı verememektedir. Türkçe ders kitaplarının yeterliliği üzerine yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar bu tezimizi destekler niteliktedir.

İlköğretim Türkçe ders kitaplarıyla ilgili değerlendirme çalışmaları genellikle metin inceleme üzerine yoğunlaşmıştır. Bu kitaplarda kullanılan metinlerin çok uzun olduğu, dil ve anlatım yönünden eksiklikler içerdiği ve öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veremediği belirtilmiştir (Peköz, 2018, s. 80). Bu konuda yapılan alan araştırmalarında Türkçe ders kitaplarının yeterliliği ve yetersizliği konusunda iki farklı görüş olduğu ortaya çıkmaktadır. Epçapan ve Okçu, yaptıkları araştırmada Türkçe ders kitaplarının yeterliliği konusunda öğretmenlerin kararsız oldukları sonucuna ulaşmışlardır (Epçapan & Okçu, 2010, s. 46). Dilekçi, yaptığı araştırmada çalışmasına katılan Türkçe öğretmenlerinin çoğunun ders kitaplarının program kazanımlarına uygun olduğu yönünde görüş bildirdiğini belirtmekle beraber öğretmenlerin bir kısmına göre de ders kitapları programa tam anlamıyla uygunluk gösterememekte ve programın kazanımlarına ulaşmada yetersiz kalmaktadır (Dilekçi, 2022, s. 1325).

Ders kitaplarına seçilen metin ve etkinlikler dört temel beceriyi ve dil bilgisi konularını kavratıcı düzeyde olmalıdır. Bu amaçla hazırlanan metinlerin hedeflenen amaçları ne kadar yerine getirdiğini ve kullanılan metinlerin bu amaçlara ne kadar uygun hazırlandığı konusunda yapılan çalışmalara bakıldığında hazırlanan ve kullanılan Türkçe ders kitaplarının olumlu ya da olumsuz taraflarını bu kaynakların en iyi uygulayıcısı durumunda olan Türkçe öğretmenleri belirlemektedir (Aslan & Engin, 2019, 21).

Bu çalışmanın amacı, Türkçe derslerine giren ve Türkçe dersi programının uygulayıcıları olan öğretmenlerden ders kitaplarına seçilen metinler hakkındaki görüşlerini almaktır.

Yöntem

Türkçe öğretmenlerinin Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler yazılı görüş formu kullanılarak toplanmış ve nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz yapılarak çözümlenmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önce belirlenmiş olan temalara ya da araştırma sorularının ortaya koyduğu boyutlara göre özetlenir ve yorumlanır. Elde edilen bulguları yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunabilmek amacıyla betimsel analizde sık sık doğrudan alıntılardan yararlanılır. Yapılan betimlemeler açıklanır, yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım & Şimşek, 2006, s. 224).

Betimsel analiz dört aşamadan oluşur. Birinci aşamada betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulur. Yani toplanacak olan verilerin hangi temalar ya da boyutlar altında düzenleneceği ve sunulacağı önceden belirlenir. İkinci aşamada hazırlanmış olan tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi gerçekleştirilir, yani veriler önceden hazırlanmış çerçeveye göre okunur ve düzenlenir. Bu aşamada bazı veriler, hazırlanmış olan tematik çerçeveyle tamamen ilgisiz olduğu için analiz dışında tutulabilir. Ayrıca raporlaştırma aşamasında kullanılacak olan doğrudan alıntılar da bu aşamada belirlenir. Üçüncü aşama, bulguların tanımlanması sürecidir. Bu aşamada tematik çerçeveye göre düzenlenmiş olan veriler, kolay anlaşılır ve okunabilir bir dille tanımlanır ve gerekirse doğrudan alıntılarla desteklenir. Dördüncü aşama bulguların yorumlanması olup, tanımlanmış olan bulguların açıklanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması gerçekleştirilir (Akbulut, 2013, s. 154) .

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Van'ın merkez ve ilçelerini temsil edebilecek düzeydeki dört farklı okulda aktif olarak derse giren kadın ve erkek öğretmenlerden oluşan heterojen bir gruptur. Araştırmaya katılan öğretmeler ortaokul 5.-6.-7. ve 8. sınıflarının Türkçe derslerine giren öğretmenlerden seçilmiştir.

Veri toplama aracı

Türkçe ders kitaplarındaki metinler hakkında öğretmen görüşlerini almak için yazılı görüş formu kullanılmıştır. Yazılı görüş formu için hazırlanan sorular Türkçe eğitimi uzmanı ile beraber oluşturulmuştur. Oluşturulun sorular ikinci uzman görüşüne sunulduktan sonra öğretmenlerle ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulamada alınan dönütler doğrultusunda Türkçe eğitimi uzmanıyla birlikte yazılı görüş formuna son şekli verilmiştir.

Veri toplama

Dört farklı okulda derse giren öğretmenlerle irtibat kurulduktan ve öğretmenlerden çalışmaya katılacaklarına dair olumlu dönüt alındıktan sonra yüz yüze görüşme gerçekleşmiştir. Yüz yüze görüşmede araştırmanın amacı, araştırmada elde edilen verilerin gizliği ve araştırmada gönüllülüğün esas olması gibi konularda öğretmenlere gerekli açıklamalar yapılmıştır. Açıklamalardan sonra çalışmaya gönüllü olarak katılan 16 öğretmene formlar dağıtılmıştır. Öğretmenlerin formları verimli bir şekilde doldurabilmeleri için onlara birkaç gün süre verilmiş ve bu süre sonunda formlar toplanmıştır.

Verilerin analizi

Çalışmada elde edilen veriler nitel çözümleme tekniklerine göre analiz edilmiştir. Görüş formlarının analizinde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi, birbirine benzeyen verilerin belirli kavramlar ve temalar etrafında bir araya getirilmesi ve bunların anlaşılır biçimde düzenlenip yorumlanması sürecidir. İçerik analizinde kodlama yardımıyla verilerin altında yatan kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişkiler ortaya çıkartılır. Bir başka deyişle betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur (Akbulut, 2013, s. 155). Çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri yargı bildiren ifadeler şeklinde kodlanmıştır. Katılımcı öğretmelere belli kodlar (Ö1, Ö2, Ö3 vb.) verilmiştir. Elde edilen kodlar belli temalar altında birleştirilerek tablo hâline getirilmiştir.

Bulgular

Öğretmenlere uygulanan görüş formundan elde edilen bilgiler dokuz tema altında birleştirilerek aşağıdaki gibi tablolaştırılmıştır.

Tablo 1: Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri değerlendiren öğretmenlerin genel görüşleri.

Kod	(*f*)	Alt Kodlar	(*f*)
Olumlu görüş bildiren öğretmeler	5	1. Seçilen metinler uygundur. Ö7, Ö12, Ö13 2. Metinler Türkçe dil sevgisini aşılayıcı niteliktedir. Ö4, Ö7 3. Metinler öğrencilerin seviyesine uygundur. Ö10 4. Seçilen metinler eğlencelidir. Ö13 5. Metinler, okuma isteğini uyandırıcı metinlerdir. Ö4 6. Metinler Türk kültürünü yansıtmaktadır. Ö7 7. 5. sınıf metinleri ilgi çekicidir. Ö4 8. 7. Sınıf metinleri öğrencilerin seviyesine uygundur. Ö12 9. 7. sınıf metinleri kavratıcıdır. Ö12 10. 8. sınıf metinleri amaca uygundur. Ö7	13
Olumsuz görüş bildiren öğretmeler	13	1. Metinler çok uzundur. Ö1, Ö5, Ö9, Ö15, Ö16 2. Metinler öğrencilerin seviyesine uygun değildir. Ö3, Ö5, Ö6, Ö15, Ö16 3. Metinlerde yöresel farklılıklara dikkat edilmemiştir. Ö2, Ö14, Ö15, Ö16 4. Metinlerde görseller yeteri düzeyde değildir. Ö2, Ö3, Ö13 5. Metinler verimli değildir. Ö2, Ö8, Ö15 6. Metinler günlük hayattan kopuktur. Ö14 7. Metinler eğlenceli değildir. Ö2 8. Uygun öyküleyici metinler seçilmemiştir. Ö5 9. Metinlerde çok fazla tekrara düşülmüştür. Ö7 10. Metinler tanınmış yazarlardan seçilmemiştir. Ö8 11. Seçilen metinler arasında anlam ilişkisi bulunmamaktadır. Ö6 12. Tanımlara uymayan metinler vardır. Ö8 13. Aynı metinler hem 5. hem 6. sınıflarda vardır. Ö8	35

		14. Metinler farkı stratejileri (buluş vb.) uyulamaya uygun değildir. Ö14 15. Bazı metinlerde fazla yabancı sözcük vardır. Ö14 16. Fazla çeviri metinler kullanılmıştır. Ö16 17. Çeviri metinler Türk kültürüne uygun değildir. Ö16 18. Metinler belli gün ve haftalara göre sıralanmamıştır. Ö8 19. 7. sınıf kitaplarında çok fazla metin vardır. Ö12 20. 7. sınıf metinleri uzundur. Ö12	
Öğretmenlerin önerileri	14	1. Metinler öğrencilerin seviyesine uygun olmalıdır. Ö3, Ö5, Ö6, Ö8, Ö10, Ö11, Ö16 2. Yöresel farklar göz önünde bulundurulmalıdır. Ö2, Ö14, Ö15, Ö16 3. Metinler ilgi çekici olmalıdır. Ö4, Ö5, Ö7 4. Metinler tanınmış yazarların metinlerinden seçilmelidir. Ö4, Ö7, Ö8 5. Tanınmış yazarlar öğrencilere tanıtılmalıdır. Ö4, Ö7 6. Metinler temalara uygun olmalıdır. Ö4, Ö7 7. Metinler sade, akıcı ve anlaşılır olmalıdır. Ö14, Ö15 8. Metinler kısa olmalıdır. Ö9, Ö16 9. Metinler hep aynı kazanımlara hitap etmemelidir. Ö5, Ö16 10. Her kademedeki kitaplar (metinler) birbiri ile örtüşmelidir. Ö6, Ö8 11. Görsellere yeterli düzeyde yer verilmelidir. Ö2, Ö3 12. Seçilen metinlerde tekrara düşülmemelidir. Ö16 13. Seçilen metinler ilgi çekici olması için güncel olmalıdır. Ö4 14. Metinlere öğretmen-öğrenci istek ve önerileri yansıtılabilir. Ö14 15. Daha fazla canlandırma ve rol yapma metinlerine yer verilmelidir. Ö11 16. Kitaplara daha çok Atatürk konuları eklenmelidir. Ö12 17. Metinlerde demokrasi, vatan sevgisi ve tarih gibi konular baskın olmalıdır. Ö12 18. Metinlerde kalıplaşmış düşüncelerden ziyade evrensel konular işlenmelidir. Ö15	38

Tablo 1 incelendiğinde Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri genel olarak değerlendiren öğretmenlerin % 27,7'si olumlu, % 72,2'si olumsuz görüş bildirmiştir. Olumlu görüşlerin % 23,07'si metinlerin uygun olduğuna, % 15,38'i ise seçilen metinlerin Türkçe dil sevgisini kazandırdığına dairdir. Olumsuz görüşlerinse % 14,28'i metinlerin çok uzun olduğuna, diğer % 14,28'i metinlerin öğrencilerin seviyesine uygun olmadığına ve % 11,42'si de metinler seçilirken yöresel farklılıklara dikkat edilmediği yönündedir. Yine olumsuz görüşlerin % 8,57'si metinlerde görsellerin yeterli olmadığına, % 8,57'i ise görsellerin verimli olmadığına dairdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 87,5'i Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinlerle ilgili genel önerilerde bulunmuşlardır. Önerilerin % 18,42'si metinlerin öğrencilerin seviyesine uygun hale getirilmesine, % 10,52'si yöresel farklılıkların göz önünde bulundurulmasına, % 7,89'u metinlerin ilgi çekici hale getirilmesine, % 7,89'u ise metinlerin tanınmış yazarların eserlerinden seçilmesi gerektiği yönündedir.

Tablo 2: Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri dört temel dil becerisi açısından değerlendiren öğretmenlerin görüşleri.

Kod	**(*f*)**	**Alt Kodlar**	**(*f*)**
Olumlu görüş bildiren öğretmeler	2	1. Türkçe ders kitabına seçilen metinler dört temel dil becerisini kavratacak düzeydedir. Ö4, Ö11	2
Olumsuz görüş bildiren öğretmeler	2	1. Türkçe ders kitaplarında dört temel dil becerisine yeterince yer verilmemiştir. Ö7, Ö15	2
Dört temel beceri için öğretmen önerileri	3	1. Türkçe ders kitaplarındaki dört temel dil becerisini geliştiren metinler artırılabilir. Ö10, Ö11 2. Türkçe ders kitaplarında dört temel beceriyi kapsayacak metinlere yer verilmelidir. Ö11, Ö16	4

Tablo 2 incelendiğinde ders kitaplarındaki metinleri dört temel dil becerisi açısından değerlendiren öğretmenlerin % 50'si olumlu görüş bildirirken, % 50'si olumsuz görüş bildirmiştir. Olumlu görüşlerin % 100'ü seçilen metinlerin dört temel beceriyi kavratacak düzeyde olduğuna dairdir. Olumsuz görüşlerin % 100'ü seçilen metinlerin dört temel beceriye yeterince yer verilmediğine dairdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 18,75'i bu konuda önerilerde bulunmuşlardır. Önerilerin % 50'sinin dört temel beceriyi geliştiren metinlere daha fazla yer verilmesine, % 50'si ise seçilen metinlerin dört temel beceriyi kapsayacak metinler olmasına yöneliktir.

Tablo 3: Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri dinleme/izleme becerisi açısından değerlendiren öğretmenlerin görüşleri.

Kod	**(*f*)**	**Alt kodlar**	**(*f*)**
Olumlu görüş bildiren öğretmeler	2	1. Seçilen metinler dinleme becerisine uygun hazırlanmıştır. Ö3 2. Dinleme metinlerinde teknolojinin (video, ses kaydı vb.) kullanılması faydalı olmuştur. Ö10	2
Olumsuz görüş bildiren öğretmeler	5	1. Dinleme becerisini geliştirecek metinlere yeterince yer verilmemiştir. Ö2, Ö13 2. Dinleme metinleri öğrencilerin seviyesine göre değildir. Ö5 3. Dinleme metinleri daha çok bir türden (şiir) seçilmiştir. Ö5 4. Dinleme metinleri için öğretmen kılavuz kitaplarının olmaması bazı sorunlara neden olmaktadır. Ö9 5. Çoğu dinleme metinleri görsel destekli değildir. Ö16 6. İzleme becerisi ihmal edilmiştir. Ö16 7. 7. sınıfta çok fazla dinleme metni vardır. Ö9	8
Dinleme/izleme becerisi için	4	1. Dinleme metinleri daha çok öyküleyici metinlerden seçilmelidir. Ö1, Ö8 2. Dinleme metinleri artırılabilir. Ö14 3. Dinleme metinleri çok uzun olmamalıdır. Ö1	5

öğretmen önerileri		4. Dinleme becerisinin gelişmesi için metinler seçilirken hassas davranılmalıdır. Ö11	

Tablo 3'ü incelediğimizde seçilen metinleri dinleme/izleme becerisini açısından değerlendiren öğretmenlerin % 28,57'si olumlu görüş bildirirken, % 71,42'si olumsuz görüş bildirmişlerdir. Olumlu görüşlerin % 50'si seçilen metinlerin dinleme becerisine uygun olduğuna, % 50'si dinleme metinlerinde teknolojinin (video, ses kaydı) kullanılmasının olumlu olduğuna dairdir. Olumsuz görüşlerin % 25'i dinleme becerisine yeterince yer verilmediğine, % 12,5'i dinleme metinlerinin öğrencilerin seviyesine uygun olmadığına dairdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 25'i bu konuda önerilerde bulunmuşlardır. Önerilerin % 40'ı dinleme metinlerinin daha çok öyküleyici metinlerden seçilmesi gerektiğine, % 20'si dinleme metinlerinin artırılması gerektiğine, % 20'inin görüşleri ise dinleme metinlerinin kısa olması gerektiğine yöneliktir.

Tablo 4: Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri konuşma becerisi açısından değerlendiren öğretmenlerin görüşleri.

Kod	***(f)***	**Alt kodlar**	***(f)***
Olumlu görüş bildiren öğretmeler	2	1. Seçilen metinler konuşma becerisine uygun hazırlanmıştır. Ö3, Ö5	2
Olumsuz görüş bildiren öğretmeler	3	1. Konuşma becerisine yönelik metinlere az yer verilmiştir. Ö2 2. Konuşma metinleri ilgi çekici değildir. Ö8 3. Metinler konuşma becerisini geliştirmeye yönelik değildir. Ö4	3
Konuşma becerisi için öğretmen önerileri	1	1. Konuşma becerisinin gelişmesi için metinler seçilirken hassas davranılmalıdır. Ö11	1

Tablo 4 incelendiğinde Türkçe ders kitaplarına seçilen metinleri konuşma becerisi açısından değerlendiren öğretmenlerin % 40'ı olumlu görüş bildirirken, % 60'ı olumsuz görüş bildirmektedir. Olumlu görüşlerin % 100'ü seçilen metinlerin konuşma becerisine uygun olduğuna dairdir. Olumsuz görüşlerin % 33,33'ü konuşma becerisine yönelik metinlere az yer verildiğine, % 33.33'ü konuşma metinlerinin ilgi çekici olmadığına, % 33.33'ü seçilen metinlerin konuşma becerisini geliştirmeye yönelik olmadığı yönündedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 5,55'i bu konuda önerilerde bulunmuştur. Önerilerin % 100'ü konuşma becerisinin geliştirmesi için kullanılan metinler seçilirken hassas davranması gerektiğine yöneliktir.

Tablo 5: Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri okuma becerisi açısından değerlendiren öğretmenlerin görüşleri.

Kod	**(*f*)**	**Alt kodlar**	**(*f*)**
Olumlu görüş bildiren öğretmeler	2	1. Seçilen metinler okuma kazanımlarına uyundur. Ö3, Ö5	2
Olumsuz görüş bildiren öğretmeler	3	1. Seçilen metinler daha çok okuma kazanımlarına yönelikler. Ö2, Ö16 2. Okuma metinleri çok uzunlar. Ö5	3
Okuma becerisi için öğretmen önerileri	1	1. Serbest okuma metinleri artırılmalıdır. Ö14	1

Tablo 5 incelendiğinde seçilen metinleri okuma becerisi açısından değerlendiren öğretmenlerin % 40'ı olumlu görüş bildirirken, % 60'ı olumsuz görüş beyan etmiştir. Olumlu görüşlerin % 100'u seçilen metinlerin okuma kazanımlarına uygun olduğu yönündedir. Olumsuz görüşlerin % 66,66'si seçilen metinlerin daha çok okuma kazanımlarına yönelik olmasına, % 33,33'i okuma metinlerinin çok uzun olmasına dairdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 5.55'i bu konuda önerilerde bulunmuşlardır. Önerilerin % 100'ü serbest okuma metinlerin artırılması gerektiğine yöneliktir.

Tablo 6: Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri yazma becerisi açısından değerlendiren öğretmenlerin görüşleri.

Kod	**(*f*)**	**Alt kodlar**	**(*f*)**
Olumlu görüş bildiren öğretmeler	0		0
Olumsuz görüş bildiren öğretmeler	5	1. Yazma becerisi ihmal edilmiştir. Ö2, Ö13, Ö16 2. Seçilen metinler yazma kazanımlarına uygun değildir. Ö3 3. Yazma metinleri ilgi çekici değildir. Ö8	5
Yazma becerisi için öğretmen önerileri	2	1. Yazma becerisine daha fazla önem verilmelidir. Ö16 2. Yazma becerisine uygun metinler seçilmelidir. Ö3	2

Tablo 6'yı incelediğimizde seçilen metinleri yazma becerisi açısından değerlendiren öğretmenlerin hiçbiri olumlu görüş bildirmezken % 100'u olumsuz görüş bildirmektedir. Olumsuz görüş bildirenlerin % 60'ı yazma becerisinin ihmal edildiğine, % 20'si seçilen metinlerin yazma kazanımına uygun olmadığına, % 20'si de yazma metinlerinin ilgi çekici olmadığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 11,11'i bu konuda önerilerde bulunmuşlardır. Önerilerin % 50'si yazma becerisine daha fazla önem verilmesi gerektiğine, % 50'si ders kitaplarına yazma becerisine uygun metinler seçilmesi gerektiği yönündedir.

Tablo 7: Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri dil bilgisi konuları açısından değerlendiren öğretmenlerin görüşleri.

Kod	(*f*)	Alt kodlar	(*f*)
Olumlu görüş bildiren öğretmeler	3	1. Seçilen metinler dil bilgisi konularını kavratıcı düzeydedir. Ö4, Ö11, Ö12	3
Olumsuz görüş bildiren öğretmeler	6	1. Dil bilgisi konuları ihmal edilmiştir. Ö2, Ö5, Ö7, Ö10, Ö11 2. 7. sınıfta dil bilgisi konuları ihmal edilmiştir. Ö9	6
Dil bilgisi hakkında öğretmen önerileri	5	1. Metinler dil bilgisi konularına uygun olmalıdır. Ö4, Ö9, Ö7 2. Dil bilgisi konularına daha fazla önem verilmelidir. Ö8 3. Dil bilgisi için ayrı kitap ve test kaynakları hazırlanmalıdır. Ö8 4. Dil bilgisi konularını somutlaştıracak ögelere yer verilmelidir. Ö11	6

Tablo 7 incelendiğinde seçilen metinleri dil bilgisi konuları açısından değerlendiren öğretmenlerin % 33,33'u olumlu görüş bildirirken, % 66,66'sı olumsuz görüş belirtmiştir. Olumlu görüşlerin % 100'ü seçilen metinlerin dil bilgisi konularını kavratıcı düzeyde olduğuna dairdir. Olumsuz görüşlerin % 88,33'u dil bilgisi konularının dikkate alınmadığına, % 16,66'sı 7. sınıfta dil bilgisi konularının ihmal edildiğine dairdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 27,77'si bu konuda önerilerde bulunmuştur. Önerilerin % 50'i metinlerin dil bilgisi konularına uygun olması gerektiğine, % 16,66'sı dil bilgisi konularına daha fazla önem verilmesi gerektiğine, % 16'66'sı dil bilgisi konuları için ayrı kitap ve test kaynaklarının hazırlanması gerektiğine, %16,66'sının dil bilgisi konularını somutlaştıracak ögelere yer verilmesi gerektiğine yöneliktir.

Tablo: 8 Türkçe ders kitaplarında bulunan etkinlikleri değerlendiren öğretmenlerin görüşleri.

Kod	(*f*)	Alt kodlar	(*f*)
Olumlu görüş	2	1. 5. sınıf metinlerin etkinlikleri dört temel beceriyi kavratma düzeyindedir. Ö4 2. 8. sınıf etkinlikleri dil bilgisi konularını kavratmak için yeterlidir. Ö4 3. Etkinliklerde farklı soru tipleri mevcuttur. Ö12	3

bildiren öğretmeler			
Olumsuz görüş bildiren öğretmeler	6	1. Metinler uzun olduğu için etkinlikler yetiştirilemiyor. Ö5, Ö12 2. Etkinlikler birbirinin tekrarı niteliğindedir. Ö7 3. Bazı etkinlikler metinlerle alakalı değildir. Ö9 4. Etkinlikler sadece okuduğunu anlamayla ilgilidir. Ö10 5. Yazma etkinlikleri öğrencilerin seviyesine uygun değildir. Ö5 6. Etkinliklerde seçmeli sorulara yeterince yer verilmemiştir. Ö4 7. 5. sınıf etkinliklerinde dil bilgisi konuları ihmal edilmiştir. Ö4 8. 6. sınıf etkenlikleri birbirinin tekrarı niteliğindedir. Ö7 9. 6. sınıf etkinlikleri dört temel beceriyi kavratmada yetersizdir. Ö7 10. 6. sınıf etkinliklerinde dil bilgisi konuları ihmal edilmiştir. Ö7 11. 7. sınıf etkinlikleri metinlerle alakalı değildir. Ö9 12. 8. sınıf etkinlikleri yetersizdir. Ö7	13
Etkinlikler hakkında öğretmen önerileri	6	1. Birbirinin tekrarı niteliğindeki etkinliklere yer verilmemelidir. Ö5, Ö7 2. Etkinlikler ilgi çekici olmalıdır. Ö8, Ö2 3. Etkinlikler az ve öz olmalıdır. Ö2 4. Etkinlikler öğrencilerin yazma becerisine yönelik olmalıdır. Ö9 5. Etkinlikler öğrencilerin kendini ifade etmelerine olanak sağlamalıdır. Ö9 6. Konuşma etkinlikleri daha ilgi çekici olabilir. Ö4 7. Konuşma etkinliklerine uygun metinler seçilmelidir. Ö7 8. 6. sınıf etkinliklerinde daha fazla dil bilgisi konularına yer verilmelidir. Ö9	10

Tablo 8 incelendiğinde seçilen metinlerde yer alan etkinlikleri değerlendiren öğretmenlerin % 25'i olumlu görüş bildirirken, % 75'i olumsuz görüş bildirmişlerdir. Olumlu görüşlerin % 33,33'ü 5. sınıf etkinliklerin dört temel beceriyi kazandırmaya yeterli olduğuna, % 33,33'ü 8. sınıf etkinliklerinin dil bilgisi konularını kavratmaya yeterli olduğuna, % 33,33'ü ise etkinliklerde farklı soru tipinin mevcut olduğuna dairdir. Olumsuz görüşlerin % 15,38'i metinler uzun olduğu için öğretmenlerin etkinlikleri yetiştiremedikleri, % 7'si ise etkinliklerin birbirinin tekrarı niteliğinde olduğu yönündedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 33,33'i bu konuda önerilerde bulunmuşlardır. Önerilerin % 20'si birbirinin niteliğinde olan etkinliklere yer verilmemesi gerektiğine, % 20'si etkinliklerin ilgi çekici olması gerektiğine dairdir.

Tablo: 9 Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler ile ilgili diğer öneriler.

Kod	**(*f*)**	**Alt kodlar**	**(*f*)**
Diğer öneriler	2	1. Destekleme ve Yetiştirme Kursunun kazanımları ile ders kazanımları birbiri ile örtüşecek şekilde hazırlanmalıdır. Ö4 2. Öğretmen kılavuz kitapları yeniden hazırlanmalıdır. Ö7	2

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 11.11'i diğer konuda önerilerde bulunmuştur. Önerilerin % 50'si araştırmaya katılan öğretmenlerin % 11.11'i diğer konularda önerilerde bulunmuşlardır. Önerilerin % 50'si Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının kazanımları ile Türkçe dersi kazanımlarının birbiri ile örtüşmesi gerektiğine, % 50'si öğretmen kılavuz kitaplarının yeniden hazırlanması gerektiği yönündedir.

Tartışma ve sonuç

Öğretmen görüşlerinin alındığı bu nitel çalışma dokuz ayrı başlık altında incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin metinler hakkındaki genel görüşlerini bakıldığında, olumlu görüşler olumsuz

görüşlerin yarısından azdır. Olumlu görüşte olan öğretmenler seçilen metinlerin Türkçe dersi içerisinde yer alan temel dil becerilerini kazandırmak için uygun olduğunu söylerken, olumsuz görüşte olan öğretmenler, metinlerin çok uzun olduğunu, metinlerin öğrencinin seviyesine uygun olmadığını, metinlerde yöresel farklılıklara dikkat edilmediğini, metinlerde görsellere yeterli düzeyde yer verilmediğini ve metinlerin verimli olmadığını söylemişlerdir.

Çalışmaya konu olan Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri dinleme/izleme becerisi açısından değerlendiren öğretmenler olumlu görüş olarak, metinlerin dinleme becerisine uygun hazırlandığını belirtmişlerdir. Olumsuz görüş bildiren öğretmenler, dinleme becerisini geliştirecek metinlere yeterince yer verilmediğini, dinleme metinlerinin öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığını ve dinleme metinlerinde genellikle bir türden (şiir) faydalanıldığını belirtmişlerdir.

Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri konuşma becerisi açısından değerlendiren öğretmenler, olumlu görüş olarak, ders kitaplarına seçilen metinlerin konuşma becerisine uygun hazırlandığını söylerken, olumsuz görüş bildirenler, konuşma becerisine yönelik metinlere az yer verildiğini, konuşma metinlerinin ilgi çekici olmadığını ve metinlerin konuşma becerisini geliştirmeye elverişli olmadığını söylemişlerdir.

Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri okuma becerisi açısından değerlendiren öğretmenler olumlu olarak, metinlerin okuma kazanımlarına uygun olduğunu belirtirken, olumsuz görüş bildirenler, okuma alanında çok kazanım olmasından şikâyetle okuma metinlerinin çok uzun olduğunun altını çizmişlerdir.

Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri yazma becerisi açısından değerlendiren öğretmenler olumlu görüş bildirmezken, olumsuz görüşler, yazma becerisinin ihmal edildiği, ders kitaplarına seçilen metinlerin yazma becerisine ait kazanımlara uygun olmadığı ve yazma metinlerinin ilgi çekici olmadığı yönündedir.

Türkçe ders kitaplarında bunun metinleri dil bilgisi konuları açısından değerlendiren öğretmenler olumlu olarak, seçilen metinleri dil bilgisi konularını kavratıcı düzeyde bulurken, olumsuz görüş bildirenler öğretmenler ise dil bilgisi konularının ihmal edildiğini vurgulamışlardır.

Türkçe ders kitaplarında bulunan etkinlikleri değerlendiren öğretmenler olumlu olarak, etkinliklerde farklı soru tipleri mevcuttur derken, olumsuz görüş bildirenler, ders kitaplarına seçilen metinler uzun olduğu için etkinlikleri yetiştiremediklerini, etkinliklerin birbirinin tekrarı niteliğinde olduğunu, bazı etkinliklerin metinlerle alakalı olmadığını ve yazma etkinliklerinin öğrencilerin seviyelerine uygun seçilmediğini belirtmişlerdir.

Türkçe ders kitapları hakkındaki öğretmen görüşlerini tespit etmek için yapılan diğer çalışmalara baktığımızda da bizim çalışmamızda ulaştığımız sonuçları teyit eden bulgular elde edildiğini görmekteyiz. Ders kitapları üzerine yapılan çalışmalarda öğretmenlerin metinlerin öğrenci düzeylerine uygunluğu konusunda hem olumlu hem de olumsuz görüş bildirdiği yayınlar mevcuttur. Arslan ve Engin'in (2019) yaptığı çalışmaya katılan öğretmenlerin % 47'si Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrenci seviyesine uygunluğu konusunda olumlu görüş belirtirken, çalışmaya katılan öğretmenlerin % 42'si ders kitaplarının öğrenci düzeyine uygunluğu konusunda olumsuz görüş beyan etmişlerdir (Arslan & Engin, 2019, s. 77). Bizim çalışmamızda Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri genel olarak değerlendiren öğretmenlerin % 27,7'si olumlu, % 72,2'si olumsuz görüş bildirirken, ders kitaplarındaki

metinleri dört temel beceri açısından değerlendiren öğretmenlerin % 50'si olumlu, % 50'si olumsuz görüş bildirmiştir.

Ders kitaplarındaki metinleri dinleme/izleme becerisi açısından değerlendiren öğretmenlerden % 28,57'si olumlu görüş bildirirken % 71,42'si ise olumsuz görüş bildirmişlerdir. Uzun ve arkadaşları Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme/izleme metin ve etkinliklerini inceledikleri çalışmalarında Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin kazanım açısından belirli bir aşamalılık göstermediğini ve dinleme etkinliklerinin bir kısmının, programda dinleme becerisi altında verilen kazanımlarla uyuşmadığını tespit etmişlerdir (Uzun, Aytan & Ungan, 2022, 394). Bu çalışmada elde edilen bulgular bizim çalışmamızda ulaştığımız sonuçları desteklemektedir.

Ders kitaplarında yer alan metinleri konuşma becerisi bakımından değerlendiren öğretmenlerin % 40'ı olumlu görüş bildirirken, çalışmaya katılan öğretmenlerden % 60'ı metinlerin konuşma becerisini kazandırma konusundaki yeterliliği hakkında olumsuz görüş belirtmişlerdir. Nitekim Kavruk ve Yıldırım da yaptıkları çalışmada Türkçe ders kitaplarında yer alan 1094 etkinliği dil becerileri ile ilişkili olma bağlamında değerlendirmişler ve konuşmanın en az yer verilen dil becerisi olduğunu ve diğer dil becerilerine göre ihmal edildiği sonucuna ulaşmışlardır (Kavruk & Yıldırım, 2021, 170). Bu sonuç bizim çalışmamıza katılan öğretmenlerin % 60'ının ders kitaplarındaki metinlerin konuşma becerisini kazandırma noktasında olumsuz görüş bildirmeleriyle örtüşmektedir. Zira Benzer ve Ünsal'ın yaptıkları çalışmaya katılan öğretmenler de % 67,5 oranında Türkçe ders kitabında sunulan konuşma etkinliklerini yetersiz görmüşlerdir (Benzer & Ünsal, 2019, 651).

Çalışmamızda Türkçe ders kitaplarındaki metinleri okuma becerisi açısından değerlendiren öğretmenlerin % 40'ı ders kitaplarına seçilen metinlerin okuma becerisini kazandırma konusundaki katkısı hakkında olumlu görüş bildirirken, araştırmaya katkı sunan öğretmenlerin % 60'ı ders kitaplarındaki metinlerin okuma becerisine katkısı bağlamında olumsuz görüş bildirmişlerdir. Maden ve Önal yaptıkları çalışmada Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türlerinin dengeli dağılmadığını bazı türlerde metin sayısı fazlayken bazı türlerde metin sayısının yetersiz olduğunu bu nedenle Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin öğrencilerin okuma eğilimlerini kısmen desteklediği sonucuna varmışlardır (Maden & Önal, 2020, s. 36). Maden ve Önal'ın bulguları da bizim çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçları desteklemektedir.

Araştırmamızda Türkçe ders kitaplarında yer alan metinleri yazma becerisi açısından değerlendiren öğretmenler ders kitaplarındaki metinlerin yazma becerisini geliştirme konusundaki yeterlilikleri hakkında olumsuz görüş bildirmişlerdir. Karacaoğlu ve arkadaşları Türkçe ders kitaplarındaki yazma etkinliklerini inceledikleri çalışmalarında, 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin yazma becerisini geliştirme noktasında nispeten yeterli düzeyde olduğunu; 5, 6, 7. sınıf kitaplarının ise yazma becerisinin gelişimi için tam anlamıyla yeterli olmadığını belirtmektedirler (Karacaoğlu, Dağ & Uzun, 2021, s. 123). Yazma becerisi üzerine yapılan bir başka çalışmada Demir Atalay, incelediği Türkçe ders kitabının; yazma süreçleri açısından yazma öncesi, sırası ve sonrası etkinlikleri, yazma becerisini ölçme değerlendirme, kendini yazılı olarak ifade etme ve kendi yazdıklarını değerlendirme, noktalama amacı kazanımları öğrencilere kazandırma yönünden yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır (Demir Atalay, 2015, s. 776).

Yaptığımız çalışmada Türkçe ders kitaplarında yer alan metinleri dil bilgisi konuları açısından değerlendiren öğretmenlerin % 33,33'u olumlu görüş bildirirken, % 66,66'sı olumsuz görüş bildirmiştir. Olumsuz görüş bildiren öğretmenlerin % 88,33'u dil bilgisi konularının ihmal edildiğini

düşünmektedirler. Alanyazında yapılan farklı çalışmalar bizim çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçları destekler niteliktedir. Ekinci Çelikpazu'nun ortaokul 5-8. sınıf Türkçe dil bilgisi öğretimi üzerine yaptığı çalışmasına katılan öğretmenlerin %82'si dil bilgisi etkinliklerinin dil bilgisi kazanımlarını gerçekleştirmede yetersiz olduğunu belirtmektedirler. Öğretmenlere göre ders kitaplarındaki etkinlikler nicelik ve nitelik olarak yeterli değildirler (Ekinci Çelikpazu, 2015, s. 349, 356). Çeçen ve Mete, dil bilgisi etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri üzerine yaptıkları çalışmada dil bilgisi etkinliklerinin öğrenci seviyesine uygun olmadığı, etkinliklerin dil bilgisi kazanımlarını gerçekleştirmede yetersiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Çeçen & Mete, 2011,s. 60).

Çalışmamızda Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerle ilgili etkinlikleri değerlendiren öğretmenlerin % 25'nin kitaplarda yer alan etkinliklerle ilgili görüşleri olumlu iken, öğretmenlerin % 75'i ise ders kitaplarında bulunan etkinlikler hakkında olumsuz görüş bildirmişlerdir. Alanyazında yapılan benzer çalışmalar bizim ulaştığımız verileri destekler niteliktedir. Aykaç ilköğretim programında yer alan etkinlikleri öğretmen görüşlerine göre değerlendirdiği çalışmasında öğretmenlerin çoğunluğunun etkinlikleri uygulamakta zorluk çektikleri, öğretmenlerin önerilen yöntem ve teknikler konusundaki bilgi ve becerilerini yeterli görmedikleri, sınıf mevcutlarının etkinliklerin uygulanması konusunda sorunlar yarattığı, okulların fiziki yapısının kısmen de olsa etkinliklerin uygulanması için yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşmıştır (Aykaç,2007, s. 33).

Öneriler

Çalışmamız sonucunda elde ettiğimiz veriler ve bulgular sonucunda Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinlerde bulunması gereken özelliklerle ilgili önerilerimiz şunlardır:

Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinler öğrencilerin seviyesine uygun olmalıdır. Ders kitaplarına metin seçilirken Türk ve dünya edebiyatının tanınmış isimlerinin eserlerine öncelik verilmelidir. Türkçe ders kitaplarında her edebî türden metin bulunmalıdır.

Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinler dört temel dil becerisi yanında dil bilgisi öğretimini de destekler içeriklere sahip olmalıdır. Metinlerde sınıf seviyelerine göre ilgi çekici süslemelere ve görsellere yer verilmelidir.

Ders kitaplarındaki etkinlikler çeşitlendirilmeli, dinleme metinleri daha çok öyküleyici metinlerden seçilmelidir. Serbest okuma metinleri arttırılmalıdır. Metinlerde yazım ve anlatım hataları bulunmamalı ve seçilen metinlerin dili sade, anlaşılır ve üslubu akıcı olmalıdır.

Ders kitabı yazım süreci dinamik bir hâle getirilerek Türkçe öğretmenlerinin ders kitabı içeriklerini ve etkinliklerini kendilerinin oluşturmalarına fırsat verilmelidir.

Kaynakça

Akbulut, Y. (2013). Verilerin analizi. A. A. Kurt (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (ss. 139-162). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Akyol, H. (2008). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Arı, G. ve Okur, A. (2013). 6, 7, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği. *İlköğretim Online*, 12(1), 202-226.

Aslan, A. ve Engin, A. O. (2019). 5. sınıf Türkçe ders kitabının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7* (13), 67-94.

Aykaç, N. (2007). İlköğretim programında yer alan etkinliklerin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi (Sinop ili örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 8*, Sayı 2, 19-35.

Benzer, A. ve Ünsal, F. (2019). Konuşma öğretiminin program ve ders kitabı ekseninde uygulamaya yansıması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 7*(3), 647-662.

Coşkun, E. ve Taş, S. (2008). Ders kitaplarına metin seÇimi aÇısından TürkÇe öğretim programlarının değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 59-74.

ÇeÇen, M. A. ve ÇiftÇi, Ö. (2007). İlköğretim 6. sınıf TürkÇe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema aÇısından incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 173, 39-49.

Çeçen, M. A. ve Mete, G. (2011). 6-8. sınıflarda dilbilgisi etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 3, Sayı 5, 47-62.

Demir Atalay, T. (2015). Yazma becerisi açısından bir örnek kitap incelemesi. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]* 54, 727-777.

Dilekçi, A. (2022). Türkçe ders kitaplarının nitelik yönünden değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi, Cilt 12*, Sayı 3, 1310-1328.

Ekinci Çelikpazu, E. (2015). Ortaokul 5-8. sınıf Türkçe dil bilgisi öğretimi üzerine bir inceleme. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10*/15 Fall 2015, 333-360 DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8926

Epçapan, C. ve Okçu, V. (2010). İlköğretim Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, Sayı 187, 39-51.

Karacaoğlu, M.Ö., Dağ, M., ve Uzun, O. (2021). Türkçe ders kitaplarındaki yazma etkinliklerinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 96-126.

Karadüz, A. (2006). İlköğretim TürkÇe dil bilgisi kitaplarının "öğreticilik" kavramı bağlamında eleştirisi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21)2, 13-31.

Kavruk, H. ve Yıldırım, N. (2021). Reflection of speaking achievements in Turkish curriculum to secondary school Turkish textbook (5, 6, 7 and 8th grade) activities. *International Journal of Languages' Education and Teaching Volume 9*, Issue 2, June 2021, p. 159-174.

Maden, A. ve Önal, A. (2020). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin okuma eğilimlerine göre değerlendirilmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi, Cilt 5*, Sayı 1, s. 30-41.

Özcan, E. (2013). 6-7. Sınıf TürkÇe ve Türk kültürü ders kitabının okunabilirliği ve hedef yaş düzeyine uygunluğu: Fransa örneği, *Sakarya University Journal of Education* (SUJE), 11, 16-24.

Peköz, B. N. (2018). İlköğretim (1-5) Türkçe kitaplarında ortak sorunlar ve uygulamalı öneriler. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD), 2*(1), 79-91.

Solak, M. ve D. Yaylı, (2009). İlköğretim ikinci kademe TürkÇe ders kitaplarının türler aÇısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 444-453.

Uzun, O., Aytan, T. ve Ungan, S. (2022). Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme/izleme etkinliklerinin Türkçe öğretim programı doğrultusunda incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (13), 366-401.

Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.